

Aan: de Ministeries VWS en V&J

Van: Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW)

Betreft: Reactie op ontwerp Wetsvoorstel en ontwerp Memorie van Toelichting ten behoeve van professionalisering van de jeugdzorg.

NB: Deze reactie mag openbaar worden gemaakt.

Utrecht, 3 september 2012

Inleiding

De NVMW heeft met belangstelling kennis genomen van het op internet gepubliceerde wetsontwerp waarin professionalisering van de jeugdzorg wordt geregeld. Met deze wetgeving wordt beoogd dat jeugdzorgorganisaties de norm van verantwoorde werktoedeling toepassen en in dat kader gebruik maken van jeugdprofessionals die zijn opgenomen in een door de Ministers van VWS en VenJ erkend kwaliteitsregister. Als beroepsvereniging van maatschappelijk werkers en sociaal agogen juichen wij de komst van deze wetgeving toe. Wij denken dat dergelijke wetgeving onmisbaar is voor de kwaliteit van de jeugdzorg. Sterker zelfs: wij zijn van mening dat deze wet als voorbeeld kan dienen voor andere domeinen van sociaal werk zoals dat van de WMO.

De NVMW heeft samen met het Beroepsregister van Agogisch en Maatschappelijk werkers (BAMw) en de beroepsverenigingen NIP en NVO actief geparticipeerd in de voorbereiding van dit wetsontwerp. Dit gebeurde in het kader van de implementatie van het landelijk plan Professionalisering Jeugdzorg. In de voorbereiding van het wetsontwerp is door de NVMW vooral ingezet op twee speerpunten. Deze speerpunten gebruiken wij ook voor toetsing van het nu voorliggende ontwerp. Vandaar dat wij deze eerst noemen. Vervolgens doen wij twee aanbevelingen die met deze speerpunten corresponderen. Vooraf willen wij nog melden dat wij ons geheel kunnen vinden in de reactie van het BAMw en dat wij aanbevelen de door BAMw nauwkeurig geformuleerde suggesties over te nemen.

Twee speerpunten

1) De verankering van deze registratie in de beroepsverenigingen/ BAMw en in de beroepscode en het tuchtrecht die zij hanteren.

Achterliggende visie bij dit eerste punt is dat goede jeugdzorg vraagt om competente, onafhankelijke professionals met een stevige beroepsidentiteit. Deze identiteit stelt hen in staat onafhankelijk het belang van de jeugdigen te behartigen, ook onder druk van eisen van andere partijen zoals werkgevers of overheden. Deze identiteit is gefundeerd op eigen beroepsstandaarden (beroepsprofiel en beroepscode) die voortvloeien uit de missie van hun beroep: jeugdigen helpen tot hun recht te komen in wisselwerking met de samenleving.

2) De noodzaak de verplichtingen van niet alleen de professionals maar ook de werkgevers scherp en controleerbaar te formuleren.

Achterliggende visie bij dit tweede punt is dat professionalisering in de jeugdzorg van twee kanten moet komen om succesvol te zijn. De professional moet ervoor zorgen dat hij zijn beroep goed uitoefent, en de werkgever moet daarvoor de benodigde voorwaarden realiseren. It takes two to tango. Net als de professional, staat ook de werkgever hierbij echter onder druk, zeker in de huidige tijd van bezuinigingen. Het is dan noodzakelijk dat ook

de werkgever, net als de professional, wettelijk wordt verplicht (en daarmee ook beschermd) om de benodigde kwaliteit te leveren. Dat wil in dit verband zeggen: jeugdzorg enkel te laten uitvoeren door geregistreerde professionals.

De NVMW heeft deze twee speerpunten tijdens het ontwerpproces van deze wet bij herhaling ingebracht en constateert tot haar tevredenheid dat aspecten hiervan in het nu voorliggende ontwerp een plek hebben gekregen. De NVMW stemt bijvoorbeeld zeer in met de formulering op p.13 en 14 van de Memorie van Toelichting: *'De jeugdzorgorganisaties zullen zich rekenschap moeten geven van beroepsethische normen, vastgelegd in beroepscode's en richtlijnen waaraan hun geregistreerde medewerkers [...] zijn gebonden. Zij moeten een arbeidsklimaat genereren dat de geregistreerde jeugdprofessional in staat stelt zijn werkzaamheden in professionele onafhankelijkheid te verrichten. Die professionele onafhankelijkheid is essentieel omdat uiteindelijk de geregistreerde jeugdprofessional zich zal moeten verantwoorden voor zijn handelingen. Aandachtspunt hierbij is dat deze het gevoel kan hebben in een klem te geraken tussen enerzijds de jeugdzorgorganisatie, die tegen zo laag mogelijke kosten de zorg wil aanbieden en anderzijds de professionele standaard die voor hem geldt. De genoemde constructie brengt echter niet mee dat jeugdzorgorganisaties niet meer verantwoordelijk zijn indien bepaalde taken aan een geregistreerde jeugdprofessional worden toebedeeld. Zij dienen verantwoorde zorg te leveren. De omstandigheid dat werkzaamheden worden verricht door een geregistreerde jeugdprofessional, ontslaat hen niet van die verantwoordelijkheid.'*

Om het hier verwoorde streven te realiseren moeten sommige zaken echter scherper worden aangezet. Daarvoor doen we hieronder aanbevelingen. Deze betreffen 1) de vormgeving van het bestuur van het kwaliteitsregister en de rol van het tuchtrecht (corresponderend met ons eerste speerpunt) en 2) de naleving van de norm door de werkgevers (corresponderend met ons tweede speerpunt).

Aanbevelingen

1a. De vormgeving van het bestuur van het kwaliteitsregister,

Zoals gezegd wil de NVMW de beoogde beroepsregistratie verankeren in de beroepsorganisaties en daarmee de professionele onafhankelijkheid realiseren die, zoals hierboven duidelijk wordt, ook door de ministeries wordt nagestreefd. In de vormgeving van het kwaliteitsregister (MvT p.8) komt deze verankering echter onvoldoende tot uitdrukking. De rol van de beroepsorganisaties is te vrijblijvend geformuleerd als 'betrokkenheid bij' in de zin *'De drie eerder genoemde organisaties zijn betrokken bij de vorming van het bestuur van de stichting'*.

De NVMW beveelt aan deze formulering te vervangen door 'De drie eerder genoemde organisaties vormen het bestuur van de stichting'. Daaraan wil zij, in de lijn van besluitvorming in de stuurgroep van het landelijk actieplan Professionalisering jeugdzorg (STIPj) van 5-7-2012, laten toevoegen: 'waarbij de organisaties van de gedragswetenschappers en die van de HBO-professionals een gelijk aantal zetels bekleden'. Deze opmerking geldt ook voor andere zinsneden die hieraan refereren. Bijvoorbeeld op p.10, 4^e regel van onder: *'De oprichtende organisaties worden bij het stichtingsbestuur betrokken'* moet dan zijn: *'De oprichtende organisaties maken deel uit van het stichtingsbestuur in de verhouding van 1: 1 voor gedragswetenschappers versus hbo-professionals.'*

Hieraan gerelateerd nog een opmerking over het kwaliteitsregister. In de wetstekst, artikel 29z, lid 5 wordt gesproken van 'de statuten van het kwaliteitsregister'. Daar moet volgens ons staan 'de statuten van *de beheerder van het kwaliteitsregister*'.

1b. De rol van het tuchtrecht.

Het valt op dat in het ontwerp van de wet zelf het woord tuchtrecht niet voorkomt. De MvT (blz.1) zegt dat het er in de praktijk op neer zal komen dat de op te richten stichting een vorm van tuchtrecht zal hanteren. In de MvT wordt het tuchtrecht beschreven als een belangrijk onderdeel van het systeem van kwaliteitshandhaving. Het lijkt ons wenselijk dat het tuchtrecht dan ook wordt vermeld in de wet zelf, bijvoorbeeld in de opsomming van eisen die in artikel 29z, lid 3 is opgenomen.

2. Naleving van de norm van verantwoorde werktoedeling door de werkgevers.

Dit aandachtspunt refereert aan ons tweede speerpunt: de noodzaak de verplichtingen van de werkgevers scherp en controleerbaar te formuleren. Naar de mening van de NVMW is dat nu onvoldoende gebeurd. Aanbevolen wordt deze verplichtingen aan te scherpen.

We lichten dit kort toe.

Centraal in de ontwerpwet staat de norm van verantwoorde werktoedeling die de werkgevers, dat wil zeggen de Bureaus Jeugdzorg, zorgaanbieders en straks ook de gemeenten moeten hanteren (p.5, 21). Uitwerking van deze norm is dat alle taken worden verricht door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde jeugdprofessional tenzij de werkgever aannemelijk kan maken dat de kwaliteit van de zorg door de toedeling van werkzaamheden aan andere medewerkers niet nadelig wordt beïnvloed of dat de inzet van andere disciplines noodzakelijk is voor de kwaliteit van de zorgverlening (p.6).

Controle op de naleving van deze norm in de jeugdzorgorganisaties wordt door de ministeries voornamelijk toebedeeld aan de inspectie jeugdzorg: *'Doordat inspecteurs van de inspectie jeugdzorg als professionals in staat zijn in concrete gevallen beredeneerd aan te geven of sprake is van een deugdelijke argumentatie om af te wijken, kunnen de jeugdzorgorganisaties op de naleving van de norm worden aangesproken. Zo nodig kan handhavend worden opgetreden.'* (p.5, zie ook p.18). *Criteria voor de aannemelijkheid of deugdelijkheid van de beslissingen over de werktoedeling van de werkgever worden in de teksten verder niet genoemd. De kwaliteit van deze beslissingen is daarmee niet objectiveerbaar en voor een inspectie, dan wel andere partijen onvoldoende toetsbaar. Dit staat in contrast met de kwaliteitseisen die aan de professional worden gesteld - die zijn vastgelegd in professionele standaarden en beroepsregister.*

Op p. 19 wordt wel verwezen naar een te ontwerpen kwaliteitskader:

'De veldpartijen dienen te komen tot een goede operationalisering van de norm van de verantwoorde werktoedeling. Zij zullen daarom (gezamenlijk) een visie ontwikkelen op wat verantwoorde werktoedeling is. Die visie kan worden opgenomen in een breed gedragen kwaliteitskader. Aan de hand daarvan kan toezicht worden gehouden op de kwaliteit van dit aspect van de zorg. Om die reden zal de IJZ nauw betrokken worden bij de vaststelling van dat kwaliteitskader. Een door het veld gedragen kwaliteitskader komt niet alleen het draagvlak ten goede, het maakt ook een effectieve handhaving van de norm mogelijk.'

De NVMW is van mening dat dit proces te vrijblijvend wordt ingericht. Het is in deze formulering afhankelijk van de wil en de mogelijkheden van de veldpartijen of een dergelijk kwaliteitskader er komt. Een dergelijk kader is echter een noodzakelijke voorwaarde voor controle op naleving van de wet. Dit kan voor werkgevers een vergelijkbare, tegelijk verplichtende en beschermende, functie vervullen als het kwaliteitsregister vervult voor professionals. Dit kader zou dan echter ook zelf wettelijk geborgd moeten zijn, zoals het kwaliteitsregister van de professionals dat ook is. Het ligt dan ook voor de hand dat de betrokken ministeries opdrachtgever zijn van een project dat tot doel heeft een dergelijk kader te realiseren in afstemming met de IJZ en veldpartijen en dat de ministeries tevens zorg dragen voor de noodzakelijke facilitering hiervan. Onder deze voorwaarden werkt de NVMW graag mee aan de oprichting van een dergelijk kader.

Tot slot nog een opmerking over de beperkte reikwijdte van de concepten.

De Memorie van Toelichting heeft op zich geen bindend karakter. In de tekst van de wet zelf worden voornamelijk *mogelijkheden geboden (wat blijkt uit het veelvuldig gebruik van de woorden 'kunnen' en 'kan')*. *Of die mogelijkheden en de uitwerking ervan in de MvT daadwerkelijk worden gerealiseerd hangt voor een groot deel af van Algemene Maatregelen van Bestuur die nog moeten worden ontworpen. Die onzekerheid maakt het lastig klip en klaar antwoord te geven op uw vragen. Gezien deze onzekerheid kunnen wij wel in zijn algemeenheid zeggen dat de ontwerpen onvoldoende garantie bieden dat de beoogde doelen worden gerealiseerd. Dit geldt voor de huidige situatie onder de bestaande wet op de jeugdzorg maar zeker voor de situatie na de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten. Onze laatste aanbeveling is dan ook om de veldpartijen en de IJZ actief te betrekken bij het ontwerpen van deze AMvB.*